

1. PŘEDMĚT ZKOUMÁNÍ EKONOMIE, METODY A NÁSTROJE EKONOMICKÉ ANALÝZY

doc. Ing. Magdaléna Drastichová, Ph.D.

10. 02. 2025
Olomouc

Obecná ekonomická teorie

- Zabývá se zákonitostmi ekonomického života společnosti,
- Popisuje abstraktní mechanismy jejich fungování, které usnadní pochopit logiku reálných ekonomických procesů.
- **Ekonomie – zkoumá, jak se užívají vzácné zdroje k výrobě užitečných komodit.**
- **EKONOMIE – společenská VĚDA, která zkoumá ekonomické jevy; EKONOMIKA – ekonomická praxe, REALITA (Mikro- vs. Makro-: podniková vs. národní ekonomika)**
- **2 větve ekonomické teorie:**
 - I. **Matematická větev** – prosazuje, že kritériem pravdivosti je možnost matematického důkazu, např. $ZISK = \dots$
 - II. **Společenská větev** – odmítá matematiku v ekonomii, ekonomie je věda o chování lidí a výrobě, **NELZE ZAPSAT DO VZORCŮ.**

Obsah ekonomické teorie

- Lidská společnost – k dispozici VÝROBNÍ ZDROJE: ve výrobě využívá k jejich přetváření na výrobky a služby.
- VÝROBNÍ ZDROJE: vyskytují se v omezené míře => nutnost efektivního nakládání s těmito zdroji a potřeba ekonomického zkoumání základního ekonomického problému – **VZÁCNOSTI OMEZENÝCH ZDROJŮ**.
- ✓ Problém **VZÁCNOSTI ZDROJŮ** a **NEOMEZENOSTI POTŘEB LIDÍ**: předmět ekonomické vědy.
- ***Ekonomie zkoumá, jak ekonomické subjekty nakládají se vzácnými zdroji, jak je používají při výrobě, jak finální produkci dělí mezi současnou a budoucí spotřebu nebo mezi jednotlivce či skupiny.***

VÝROBNÍ FAKTORY

- = **PŘÍRODNÍ. LIDSKÉ. FYZICKÉ (FINANČNÍ** – pro obstarání předchozích):
půda a další přírodní zdroje, práce, kapitál, technologie.
- Vstupují do výroby a napomáhají vytváření **FINÁLNÍ EKONOMICKÉ PRODUKCE**.
- = **VZÁCNÉ**: jejich množství je omezené.
- **VZÁCNOST** = skutečnost, že zdroje (výrobní faktory) jsou nedostatečné
=> množství vyrobených statků nestačí, aby došlo k **uspokojení všech lidských potřeb**.
- Kategorie **POTŘEB** = velmi široká, ekonomie neřeší jejich rozsah, strukturu a členění.

VÝROBNÍ FAKTORY

- V rámci ekonomické teorie – relevantní jsou potřeby ekonomické: uspokojovány spotřebováváním vyrobených statků a poskytovaných služeb.
 - Podstata: **uspokojování pocitu nedostatku něčeho, co je pro daného spotřebitele žádoucí,**
 - a skutečnost, že nikdy nedojde k celkovému uspokojení, neboť naplněním jedné potřeby vzniká další, mění se intenzita (naléhavost) potřeby, struktura či hierarchie potřeb apod.
- S **USPOKOJOVÁNÍM POTŘEB** souvisí pojem **SPOTŘEBA**:
 - **Spotřeba ekonomických statků** vede k uspokojování lidských ekonomických potřeb za předpokladu **užitečnosti** těchto statků, tzn. **schopnosti statků uspokojit danou potřebu.**

Aspekty vzácnosti

- Nutné zvažovat

1. rozdělování zdrojů v ekonomice

2. a efektivnost využití omezených zdrojů:

- => nalézání nejvýhodnějšího možné využití disponibilních zdrojů mezi různými alternativními možnostmi.
- ✓ Nutné vyřešit odpovědi na základní otázky ekonomie: „Co?“, „Jak?“ a „Pro koho?“ vyrábět.
- Mechanismus, který na ně nalézá odpovědi, je v tržní ekonomice **TRH**:
- „...jehož prostřednictvím se kupující a prodávající střetávají, aby určili cenu zboží a množství, jež se nakoupí a prodá“.

Mikroekonomie vs. Makroekonomie

- 1. Mikroekonomie** – zkoumá chování dílčích ekonomických subjektů (jednotlivci, domácnosti, firmy), stav a vývoj jednotlivých trhů, chování spotřebitele, chování firmy; např. CENY NA TRHU MOBILNÍCH TELEFONŮ.
- 2. Makroekonomie** – se zabývá hospodářstvím jako celkem, zkoumá faktory, které determinují úroveň a vzájemné vztahy ve vývoji agregátních veličin (HDP, NI, nezaměstnanost, inflace...); např. INFLACE V EKONOMICE.

Pozitivní vs. Normativní ekonomie

1. **Pozitivní ekonomie** – umožňuje prozkoumání reality, popis daného stavu, napomáhá pochopení ekonomických vztahů, odhaluje zákonitosti fungování ekonomiky,
 - přijímá ekonomickou realitu takovou, jaká je.
 - Cíl: tuto realitu popisovat a hledat v ní zákonitosti fungování, např. INFLACE JE 1 %.
2. **Normativní ekonomie** – zkoumání reality – pouze východisko. Zjištěnou skutečnost hodnotí, obvykle kriticky: obsahuje etiku a hodnotící soudy:
3. na jejich základě vynáší hodnotící zásady toho, jaká by ekonomická realita měla být – nastoluje opatření a normy.
 - Cíl: konstruovat předobraz dokonalejšího ekonomického systému, hrát aktivní roli ve vývoji lidské společnosti, např. ČNB STANOVILA, ŽE INFLACE BUDE 2 %

Metody zkoumání ekonomie

- **ABSTRAKCE** - vymezit všeobecné a podstatné vlastnosti a vztahy a fixovat je v pojmech, ve všeobecných a abstraktních myšlenkách (na jejím základě můžeme provádět komparace a zobecnění)
- **ANALÝZA** - myšlenkové dělení celku na jednotlivé části
- **SYNTÉZA** - skládání jednotlivých částí do celku
- **INDUKCE** - postup od jednotlivého jevu k obecným poznatkům
- **DEDUKCE** - myšlenkový proces, ve kterém z určitých předpokladů (ceteris paribus) logicky vyvozujeme závěr

MODELY V EKONOMII

- Ekonomické vztahy jsou zobrazovány pomocí **modelů**
- **Ekonomický model** – (ne)formalizované zobrazení reálně fungující ekonomiky, jehož hlavním cílem je zjednodušit popisovaný ekonomický systém, při zachování jeho podstatných charakteristik.
 - Může být formulován:
 1. verbálně,
 2. graficky,
 3. matematicky.